

**Barne- og
ungdomspolitisk
program**

2017-2019

Innhold

1. Innledning: LNUs verdigrunnlag	3
2. Frivillighet og engasjement	3
2.1 Verdigrunnlag for frivilligheten	
2.2 Rammevilkår	
2.3 Forenkling	
3. Demokrati og innflytelse	5
3.1 Prinsipper for ungdomsmedvirkning	
3.2 Unges makt og medvirkning i Norge	
3.3 Demokratisk frivillighet	
3.4 Internasjonale medvirkningsstrukturer	
3.5 Barns rettigheter	
3.6 Fattigdom	
3.7 Psykisk helse og livsmestring	
4. Mangfold og solidaritet	8
4.1 Inkludering, integrering og likestilling	
4.2 Utdanning	
4.3 Arbeidsledighet	
4.4 Krig og konflikt	
4.5 Klima	
4.6 Migrasjon og barn på flukt	
4.7 FNs bærekraftsmål	

1. Innledning: LNUs verdigrunnlag

LNUs arbeid, både nasjonalt og internasjonalt, baserer seg på FN og Europarådet sine konvensjoner om menneskerettighetene og på FNs konvensjon om barnets rettigheter.

LNU tar avstand fra alle former for diskriminering og arbeider for barn og unges rett til deltakelse og medvirkning, uavhengig av sosioøkonomiske forhold. Barn og unge skal kunne delta i samfunnet sammen med andre grupper som likeverdige. Derfor arbeider LNU for at det norske samfunnet og Norges internasjonale arbeid skal være basert på barnekonvensjonens prinsipper om retten til vern, retten til liv og utvikling og retten til medvirkning.

LNUs virksomhet bygger videre på tre verdipar:

- Frivillighet og engasjement
- Demokrati og innflytelse
- Mangfold og solidaritet

Frivillighet og engasjement er grunnlaget for frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner. Barn og unge kommer sammen i organisasjoner for å skape noe vi tror på. LNU arbeider for å gi barn og unge i Norge og verden en reell mulighet til å skape aktivitet og endring i eget samfunn. LNU vil synliggjøre verdien av den demokratiske, medlemsbaserte barne- og ungdomsfrivilligheten. Byråkratiske ordninger og manglende rammevilkår må ikke være et hinder for barn og unges utfoldelse og rolle i samfunnet.

Barn og unge i Norge og verden er underrepresenterte i formelle og uformelle beslutningsorganer, særlig gjelder dette for barn og unge med minoritetsbakgrunn. LNU kjemper derfor for **demokrati og innflytelse** for barn og unge. Når barn og unge får reell innflytelse overfor styresmakter og offentlige institusjoner skapes det bedre løsninger for samfunnet. Derfor er det viktig for oss å fjerne formelle og uformelle hindringer for effektiv deltakelse lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

Det finnes ikke bare én type barn eller én type ung. LNU har som mål at alle barn og unge skal finne en plass i organisasjonslivet som passer akkurat dem. Vi jobber derfor ut fra en grunntanke om at **mangfold og solidaritet** i organisasjoner er et ubetinget gode. Mangfold i barne- og ungdomsfrivilligheten sikrer også mangfold i hele frivilligheten på lang sikt, fordi barne- og ungdomsorganisasjonene er selve springbrettet for senere frivillig innsats. Solidaritet handler ikke om å gjøre veldedige handlinger, men å jobbe for å utjevne forskjeller i Norge så vel som i verden for øvrig. LNU er motstander av all negativ diskriminering, og vi vil arbeide frem et mer mangfoldig og solidarisk samfunn der alle finner sin plass.

2. Frivillighet og engasjement

2.1 Verdigrunnlag for frivilligheten

Den **demokratiske og medlemsbaserte barne- og ungdomsfrivilligheten** skaper gode, inkluderende arenaer for unge å delta på – på egne premisser - og skaper stor merverdi for samfunnet. Barne- og ungdomsorganisasjonene gir unge mestring, vennskap, meningsfull fritid, demokratiforståelse og innflytelse. De skaper gode og trygge lokalsamfunn, bidrar til inkludering og bygger sosial kapital.

Frivilligheten er en forutsetning for et **åpent, demokratisk samfunn** der mennesker tar og får ansvar for noe som er større enn seg selv. Frivilligheten fungerer ikke slik fordi staten støtter og ønsker slike aktiviteter, men fordi demokratiske medlemsbaserte organisasjoner i sin natur bygger tillit, kompetanse og mestring. Frivillighet skaper den største merverdien for samfunnet når den er fri.

Demokratiske medlemsbaserte organisasjoner må være åpne for alle som deler organisasjonens målsetninger og verdier. Alle medlemmer over 12 år må reelt ha like demokratiske rettigheter. LNU og barne- og ungdomsorganisasjonene tar avstand for alle former for **diskriminering** av medlemmer i frivillige organisasjoner.

2.2 Rammevilkår

Barne- og ungdomsorganisasjonene har få ansatte, høy utskiftning, få inntektskilder og mange ivrige frivillige. Derfor må organisasjonene ha **gode og forutsigbare rammevilkår**, slik at de kan tilby sine medlemmer gode aktiviteter og oppfylle sine formål. Finansieringen av organisasjonene må følge medlems- og aktivitetsutviklingen. Det er regjeringen og Stortingets oppgave å sikre tilstrekkelig og forutsigbar finansiering av organisasjonene.

Den enkleste og mest treffsikre måten å styrke den unge frivilligheten på, er å øke ordninger som gir organisasjonene **frie midler**, slik som nasjonal og internasjonal grunnstøtte, Frifond, momskompensasjon og voksenopplæringsmidler. Filantropi og private gaver kan aldri erstatte gode offentlige støtteordninger. Når forventningene om at organisasjonene skal finansieres gjennom private gaver øker vil det ikke lengre være barn og unges engasjement som styrer organisasjonene men hvem som kan rekruttere pengesterke donorer.

Barne- og ungdomsorganisasjonene bruker uforholdsmessig mye tid på å finne lokaler til sine aktiviteter. Staten må sørge for at frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner kan låne egnede offentlige lokaler på en ubyråkratisk og enkel måte. Kommunenes regler for utlån av skolebygg må bli likere, og barne- og ungdomsfrivilligheten må kunne låne slike lokaler gratis. Når myndighetene bygger og rehabiliterer bygg som også kan brukes av frivilligheten, må de ta hensyn til den lokale frivillighetens behov i planleggingen.

Det offentlige må forplikte seg til å samhandle med frivilligheten på en måte som er preget av åpenhet, forutsigbarhet, tilgjengelighet og tillit. **Frivillighetspolitikken** må utvikles i samarbeid med frivilligheten. Kulturdepartementets rolle i koordineringen av frivillighetspolitikken må styrkes, og departementet bør få det samlede ansvaret for barne- og ungdomsfrivilligheten. Det offentliges kontakt med frivillig sektor på alle nivåer må samordnes bedre. Kommune-, fylkes- eller andre administrative grenser må ikke være til hinder for barne- og ungdomsorganisasjonenes mulighet til å gjennomføre sin primæraktivitet.

LNU mener at **spillmonopolet** må opprettholdes. Barne- og ungdomsfrivilligheten er mottakere av spillemidler, og det er ikke uvesentlig hvor spill-inntektene hentes fra. Spillpolitikken må være ansvarlig og strengt regulert på grunn av de etiske problemstillingene knyttet til pengespill. Det norske spillmarkedet har vært i stor endring både innenfor monopolet og utenfor monopolet. Barne- og ungdomsorganisasjonene har oppført seg som **ansvarlige mottakere** av spillemidler ved å aktivt delta i debatten om hvordan Norsk Tippings spill kan gjøres mer sosialt ansvarlige.

Frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner skaper varige verdier for samfunnene de jobber i. **Samfunnsnyten til organisasjonene** må anerkjennes, men ikke reduseres til en poengsum i tildelingen i ulike støtteordninger. Organisasjonenes merverdi og samfunnsoppdrag kan ikke objektivt tallfestes og rangeres.

Momskompensasjonsordningen har vært et viktig løft for norsk frivillighet. Beregningsmåten i forenklet modell må gjennomgås for å sikre en mer rettferdig fordeling, slik at små organisasjoner ikke avkortes mens store organisasjoner får mer i kompensasjon enn de har i momskostnader. Samtidig må ordningen gjennomgås for å sikre at den er enkel nok til at små og mellomstore organisasjoner har en reell mulighet til å søke.

For å sikre likere vilkår mellom idrettsorganisasjoner og andre kulturorganisasjoner bør det opprettes en egen momskompensasjonsordning for bygging og utbedring av organisasjonseide forsamlingshus, ungdomshus og lagshus, slik at disse blir likestilt med idrettsanlegg.

2.3 Forenkling

Barne- og ungdomsorganisasjonene har ofte unge tillitsvalgte med korte valgperioder, stor utskifting og få administrative ressurser. Derfor er byråkratiske ordninger veldig belastende i barne- og ungdomsorganisasjonene, og stjeler ressurser fra aktivitet til administrasjon og byråkrati. Det er viktig at organisasjonene får være **skoler i demokrati og ikke bli skoler i byråkrati**.

Forenklingstiltakene i frivilligheten må starte med barne- og ungdomsorganisasjonene. Organisasjonene er eksperter på egen hverdag, hvilke tiltak som forenkler og hva som lager merarbeid. Derfor er det avgjørende organisasjonene er representert i **fordelingsutvalg** for offentlige støtteordninger, og at forenklingstiltak utvikles i tett samarbeid med frivilligheten.

Alle offentlige etater må følge veilederen for forenkling av tilskuddsordninger og bruke **felles definisjoner** på sentrale begreper som medlem og lokallag, slik at det blir enkelt for organisasjonene å dokumentere, søke og rapportere. Det må innføres flerårige avtaler i flere støtteordninger og tildelinger av penger som kan brukes over flere år. **Frivillighetsregisteret** må bli en felles inngangsport til all samhandling mellom organisasjonene og staten og brukes som verktøy for forenkling av støtteordninger. Økte beløpsgrenser for frivillige organisasjoners plikt til å betale **arbeidsgiveravgift** og heving av grensen for **oppgaveplikt** vil gjøre hverdagen enklere og mindre byråkratisk, særlig for de de små organisasjonene som har liten administrativ kapasitet og kompetanse.

3. Demokrati og innflytelse

3.1 Prinsipper for ungdomsmedvirkning

Reell og meningsfull medvirkning av barn og unge innebærer fem prinsipper som alle må være oppfylt for at medvirkningen skal være reell og meningsfull. Disse prinsippene er like gyldig i internasjonalt arbeid for medvirkning som lokalt:

1. **Selvstendighet:** Ungdom må selv få velge hvilke saker de ønsker å engasjere seg i. Ungdom har rett til å bli hørt i alle beslutningsprosesser som angår dem, og i beslutningsprosesser som angår tema der ungdom er engasjert. Prosesser der unge er med på like vilkår med voksne gir reell innflytelse.
2. **Representasjon:** Ungdom må selv få velge sine egne representanter, og disse representantene må stå til ansvar overfor andre unge, slik som i den demokratiske barne- og ungdomsfrivilligheten.
3. **Kompetanse:** Ungdom må anerkjennes som en faglig ressurs med nødvendig ekspertise som andre ikke kan erstatte.
4. **Informasjon:** Medvirkningsorganer for unge må ha tilgang på all relevant informasjon slik at de kan sette seg inn i alle saker som angår ungdom.
5. **Kontinuitet:** Ungdom må kunne medvirke i alle ledd av den politiske prosessen. Enkeltstående arrangementer og prosesser som ikke har en forankring noe sted gir ikke medvirkning.

3.2 Unges makt og medvirkning i Norge

LNU mener det er på tide å utvide demokratiet vårt. **Stemmerettsalderen må senkes til 16 år** ved alle valg. Regjeringen må målrettet satse på **informasjon om valg og demokrati** i forkant av valgene for å synliggjøre folkestyret vårt og viktigheten av å delta.

De folkevalgte organene skal speile befolkningen. Ungdom er i dag gjennomgående underrepresentert. Partiene må ikke bare nominere **unge kandidater**, unge kandidater må settes høyt oppe på listene, slik at de i større grad blir valgt inn i folkevalgte organer.

En forutsetning for et levende demokrati er at alle borgere kan delta i **den offentlige samtalen**. Myndighetene har et særlig ansvar for å realisere barn og unges rett til å bli hørt, også i den offentlige samtalen. Barn og unge må være en naturlig del av det offentlige ordskiftet, og må få slippe til i debatten på linje med andre grupper. Egne debattfora for unge er et positivt tilskudd til mediemangfoldet, men kan ikke erstatte unges deltakelse i den brede offentlige debatten.

Demokratiopplæringen må styrkes. Skolevalg må gjennomføres på alle videregående skoler. Gjennomføringen av skolevalg må være lik over hele landet, for å gjøre det lettere for ungdomspartiene å forberede seg. Frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner er en berikelse i demokratiopplæringen og må gis tilgang til skolen.

Barn og unges deltakelse i politisk arbeid og organisasjonsarbeid må ikke gi ugyldig **fravær** på vitnemålet eller fravær som teller mot fraværsgrensa for hvert enkelt fag. Årsaken til fraværet må komme frem av vitnemålet.

De aller fleste kommuner har **medvirkningsorganer for ungdom**, som ungdomsråd eller ungdommens kommunestyre. Alle kommuner bør ha slike organer, og de må innfri nasjonale minstekrav til bl.a. selvstendighet, representasjon, kompetanse, informasjon og kontinuitet. Organene må ha forslagsrett i folkevalgte organer og tilstrekkelige ressurser til å mobilisere andre unge i kommunen. Medvirkningsorganene bør ikke ha en lavere aldersgrense enn 26 år.

Ungdom er systematisk underrepresentert i offentlige styrever, råd og utvalg. Myndighetene har et ansvar for å sørge for proporsjonal representasjon av unge i slike organer, og bør se til den unge frivilligheten for å finne representanter for unge.

3.3 Demokratisk frivillighet

Den demokratiske barne- og ungdomsfrivilligheten er skoler i demokrati hvor barn og unge møter **medborgerskap som en praktisk ferdighet**. Det interne organisasjonsdemokratiet må sikre alle medlemmer over 12 år like demokratiske rettigheter. Det innebærer blant annet at alle medlemmer kan stille til valg.

Barne- og ungdomsorganisasjoner er **verdifulleskap**. For å sikre verdiene kan organisasjonene vedta etiske retningslinjer, verdidokumenter og lignende gjennom organisasjonens interndemokrati. I disse dokumentene avklares organisasjonens forventninger til ledere og tillitsvalgte. Kravene som stilles må være saklige, nødvendige og forholdsmessige. Gjennom demokratiske prosesser som valg holder medlemmene de tillitsvalgte ansvarlige opp mot disse dokumentene.

3.4 Internasjonale medvirkningsstrukturer

Ungdom utgjør i dag en fjerdedel av verdens befolkning. På verdensbasis ekskluderes ungdom i to av tre land fra arbeidet med nasjonale strategier for å fremme utvikling og redusere fattigdom. Derfor bør beslutningstakere jobbe for å styrke muligheten for ungdom til å delta i internasjonale politiske prosesser.

Myndighetene må sørge for at Norges **ungdomsdelegatprogrammet** styrkes og standardiseres. Delegationene må behandles likt, uavhengig av hvilket departement de er utsendt fra. Departementene må sørge for at delegatene blir en fullverdig del av den offisielle norske delegasjonen, og at det er tilstrekkelig finansiering fra år til år.

Myndighetene må politisk og finansielt støtte en sterkere satsing på ungdom i FN, gjennom opprettelsen av en **permanent struktur for ungdomsmedvirkning i FN**.

Globalt må barn og unge bli inkludert både som både aktører og målgruppe i norsk utviklingssamarbeid med andre land. LNU ønsker å jobbe sammen med norske myndigheter for å videreutvikle **utenrikstjenestens kompetanse på ungdom**.

Informasjonsstøtten bidrar til en opplyst og kunnskapsbasert utviklingsdebatt, som utgjør grunnlaget for en bedre utviklingspolitikk. Regjeringen må videreføre og øke denne støtten, for å sikre barne- og ungdomsorganisasjonenes mulighet til å arbeide med utviklingsspørsmål.

3.5 Barns rettigheter

LNU mener at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i enhver sak. Barns rettigheter er stadig under press fra en klientgjøring og sektordeling av barn og deres rettigheter.

Barnekonvensjonen er skrevet som et helhetlig menneskerettslig dokument, og burde under ingen omstendigheter deles opp. Stater som ratifiserer Barnekonvensjonen må forplikte seg til å implementere innholdet på tvers av alle sektorer og forvaltningsnivåer. Norge må innføre individuell klagerett til Barnekonvensjonen, og ta initiativ til en tilleggsprotokoll om kollektiv klagerett.

Barn har en selvstendig rett til å ha et **privatliv**, også fra foreldre, samtidig som foreldrene har en plikt til å beskytte barnet. Barn skal vernes mot angrep på deres omdømme og ære. Det må opprettes en klageinstans som beskytter barn for unødvendig inngrep i deres privatliv - også fra foreldre. Tjenester som slettmeg.no er viktig for at retten til et digitalt privatliv skal kunne praktiseres. Opplæringen i nettvett må styrkes både i skolen og i lærerutdanningen. Norge må starte prosessen med å oppdatere personvernlovgivningen slik at vi ligger i forkant når EUs nye personverndirektiv kommer.

Barns rett til å på selvstendig grunnlag utforme egne meninger og tro må styrkes. Det inkluderer barns mulighet til å melde seg selv aktivt ut og inn av trossamfunn. LNU mener at Stortinget må endre tilhørighetsordningen i Kirke-loven om at ”barn anses å høre inn under Den norske kirke fra fødselen såfremt en av foreldrene er medlem”, fordi den strider med barns **trofrihet**. En forutsetning for å gi en god og balansert opplæring i religions- og livssynsfaget i skolen er at en likebehandler alle livssyn.

3.6 Fattigdom

Fattigdom er ett av de største hindrene for at barn og unge kan delta i frivilligheten. **Fattigdom** er et strukturelt problem og ikke et individuelt problem, og krever derfor strukturelle løsninger. At barne- og ungdomsorganisasjonene er åpne og inkluderende arenaer for barn og unge bidrar til sosial utjevning, men organisasjonene kan ikke redusere fattigdom.

Det er knyttet en rekke **kostnader ved å delta i frivillige organisasjoner**, for eksempel kontingenter, kjøp av utstyr og deltakeravgift på seminarer og møter. For å sikre at personlig økonomi ikke er til hinder for frivillig engasjement, må det innføres ordninger som sikrer gratis deltakelse for barn og unge fra fattige familier. Det offentlige må kompensere frivilligheten for deres kostnader når organisasjonene tilbyr gratis aktiviteter.

3.7 Psykisk helse og livsmestring

God **psykisk helse** er en viktig faktor for at barn og unge skal kunne utvikle seg, uttrykke seg og delta i samfunnet. I møte med utfordringer i egen hverdag, som prestasjonspress og stress, psykiske helseplager, og søken etter egen identitet har barn og unge et behov for praktisk kunnskap og ferdigheter for å mestre eget liv. Skolen må tas i bruk som en forebyggende arena, og LNUs prosjekt Livsmestring i Skolen har forslag til hvordan denne kunnskapen og ferdighetene kan inkluderes både i eksisterende fag, gjennom nye opplegg og ved å endre strukturer. Myndighetene må derfor inkludere Livsmestring i Skolen i sitt arbeid med læreplanene.

Psykisk helsevern for barn og unge i Norge må styrkes gjennom bedret tilgang til skolehelsetjenesten og tilgang til psykologer på et tidligere stadium enn i dag, slik at barn og unge får dekket sine behov for psykisk helsehjelp. Psykisk helsevern er en viktig del av hvert lands helsetjenester, og psykiske helseproblemer må avstigmatiseres i arbeidet med forebyggende tiltak og behandling. LNUs medlemsorganisasjoner anerkjennes som en viktig bidragsyter til psykisk helse blant barn og unge.

Seksualundervisningen i skolen må gi relevant opplæring i grensesetting og mangfoldet av seksuelle relasjoner og kjønnsuttrykk, og ikke bare fokusere på klinisk undervisning. Undervisningen må være til hjelp for ungdom i den hverdagen de faktisk lever i, og komme tidligere i skoleløpet for å forebygge at informasjonen de får er mangelfull eller feilaktig. Dette vil skape et tryggere grunnlag for unge til å utforske sin egen seksualitet, når de er klare for å gjøre det.

4. Mangfold og solidaritet

4.1 Inkludering, integrering og likestilling

LNU ønsker en **likestillings- og diskrimineringslov** som gir likt vern til alle uansett diskrimineringsgrunnlag. Diskriminering skjer også når flere egenskaper fungerer sammen, for eksempel kjønn, seksualitet, alder og funksjonsevne. Derfor må det sikres vern mot diskriminering som skjer på grunnlag av kombinasjoner av egenskaper som hver for seg ikke nødvendigvis ville ført til diskriminering.

Seksuell trakassering, vold og voldtekt er alvorlige samfunnsproblemer. Skolen spiller en avgjørende rolle for å skape gode holdninger. Ved å bevisstgjøre unge i betydningen av samtykke og grensesetting, skal skolen forebygge seksuelle overgrep og grenseoverskridende atferd. Myndighetene må også støtte arbeid for å forebygge slik atferd i barne- og ungdomsfrivilligheten. De statlige barnehusene og kommunale krisesentre må få tilstrekkelige ressurser slik at oppfølgingen av ofrene blir bedre. Institusjonene må også ha god barnefaglig kompetanse og ivareta barns rett til medvirkning. Domstolenes kompetanse må økes på dette området og politiet må prioritere etterforskning av disse sakene høyere.

Hatytringer er vanlige på internett hvor ungdom har en sterk tilstedeværelse. Hatytringer skaper et klima som svekker demokratiet ved å begrense ulike gruppers deltakelse i offentligheten og kan utløse diskriminering. For å forhindre og bekjempe skadevirkningene av hatytringer må myndighetene utarbeide en helhetlig nasjonal handlingsplan som adresserer alle former for hatytringer, både de lovlige og ulovlige, samt alle grunnlagene som motiverer slike ytringer. En langsiktig satsning i skolen er nødvendig og hatytringer må inn som tema i undervisningen og lærerutdanningen.

4.2 Utdanning

Utdanningssystemet skal sikre alle muligheter til å delta i og påvirke samfunnet. Det forutsetter god grunnutdanning tilpasset den enkelte, lik rett til god høyere utdanning og stor akademisk frihet. Utdanningssystemet skal ikke bare dekke samfunnets behov for arbeidskraft, men blant annet bidra til medborgerskap, bærekraftig utvikling og livsmestring.

Utdanning er en menneskerett og skal være inkluderende og ikke-diskriminerende. Utdanning skal være **gratis** for alle barn og unge. **Ikke-formell læring**, som gir barn og ungdom verdifull kompetanse, må få høyere anseelse og anerkjennes både i Norge og internasjonalt.

For å sikre utdanning for alle, og spesielt sikre at jenter blir i skolen, må Norge opprettholde bistanden til utdanning, og styrke satsingen i **FNs bosettingsfond**. For at skoleveien skal være trygg og skolens sanitetsforhold tilrettelagt, må ungdom og unge kvinner spesielt bli inkludert i **urbaniserings spørsmål**.

Autoritære regimer ser på studenter og frie akademiske institusjoner som en trussel. Norske myndigheter må være konsekvente og tydelige i sin **støtte til det unge sivilsamfunnet** når stater forfølger studenter som følge av faglige og politiske ytringer eller angriper studenters akademiske frihet på andre måter.

4.3 Arbeidsledighet

Myndighetene må sikre at utdanningsinstitusjonene ikke utdanner ungdom til arbeidsledighet. Norge må sikre nok læreplasser slik at ungdom som tar **yrkesfaglig utdanning** kan fullføre og få fagbrev. Samtidig må fagbrev ikke hindre ungdom i å utdanne seg videre.

NAV lokalt må ha ressurser til å følge opp hver enkelt, slik at **Ungdomsgarantien** blir reell og alle under 30 som ikke er i jobb eller utdanning får et tilbud basert på individuelle behov og forutsetninger. Norge bør delta i felleseuropeiske samarbeid for å utveksle erfaringer om arbeidsmarkedstiltak for unge.

Globalt er det viktig at norske myndigheter bekjemper **utnyttelsen av unge arbeidstakere** som gratis arbeidskraft, som for eksempel praksisen med ulønnet praksisplasser. Partene i arbeidslivet må se på andre måter man kan sørge for at ungdom får arbeidserfaring slik at de kan komme seg inn på arbeidsmarkedet, uten at ungdom utnyttes av bedrifter og organisasjoner som gratis eller særdeles billig arbeidskraft.

4.4 Krig og konflikt

Barn og unge er uskyldige ofre for krig og voldelige konflikter mange steder i verden. LNU mener at Norge må arbeide for å gi **utdanningsbygg beskyttet status** i krigs- og konfliktområder på samme måte som blant annet sykehus, slik at de ikke kan angripes eller brukes av partene i en konflikt.

Barn bør ikke under noen omstendigheter ta del i krigføring, men likevel er det mange barn som har deltatt og fremdeles deltar i væpnede styrker. Derfor er det viktig med tiltak for å reintegrere tidligere **barnesoldater** i samfunnet. Norge må arbeide for å få alle stater til å ratifisere **barnekonvensjonens første tilleggsprotokoll** om involvering av barn i konflikt, for at alle stater skal sette aldersgrense på 18 år for deltakelse i væpnede styrker og for at alle stater skal kriminalisere rekruttering og bruk av barn som soldater. Myndighetene må sørge for at Norge ikke eksporterer militært materiell til områder i krig, borgerkrig eller til områder der krig truer, og stanse alt salg av militært materiell til autoritære regimer.

I desember 2015 vedtok **FNs sikkerhetsråd resolusjon 2250: Ungdom, fred og sikkerhet**. Med den sendte sikkerhetsrådet et klart signal om at ungdom må inkluderes i fredsbyggende arbeid. Resolusjonen adresserer også utfordringer knyttet til ungdom og radikaliserings, som også er omtalt i bærekraftsmål 16. Myndighetene må jobbe for å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme på lokalt, nasjonalt og internasjonalt nivå.

Alle FNs medlemsland har et ansvar for å følge opp resolusjon 2250, også Norge. Nasjonalt eierskap er avgjørende for at denne resolusjonen skal få betydning for ungdoms rolle i freds- og sikkerhetspolitikk. Myndighetene må bygge på erfaringen med arbeidet på resolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet, og bruke denne kunnskapen til å ta lederskap og å utvikle en nasjonal handlingsplan for resolusjon 2250.

4.5 Klima

Klimaendringene er skapt av de rike landene, men rammer de fattigste hardest. For å begrense de urettferdige klimaendringene må verden ut av oljeavhengigheten og inn i fornybaralderen. Norge har et historisk, økonomisk og moralsk ansvar for å gå i bresjen for omlegging fra fossil til fornybar energi og for å satse bredt på klimajobber i alle deler av næringsutviklingen. Disse endringene må skje raskt.

Norge må ta sitt historiske ansvar og redusere de **nasjonale utslippene** i tråd med forpliktelsene i Paris-avtalen, og gjennomføre en omfattende dreining fra fossil til fornybar energi i Norge, for å begrense klimaendringenes konsekvenser. Norge må redusere tempoet i olje- og gassutvinningen på norsk sokkel i samsvar med Paris-avtalen og satse på et arbeidsliv som bidrar til å stoppe klimaendringene, ikke skape dem.

Statens Pensjonsfond Utland må vri investeringene fra fossil til mer fornybar energi, inkludert infrastruktur til produksjon og distribusjon av fornybar energi. Paris-avtalen skal ligge til grunn for alle investeringer gjort for SPU (Statens Pensjonsfond – Utland).

Norges **klimafinansiering** må reflektere Paris-avtalens mål om balanse mellom utslippsreduksjoner og klimatilpasning. Dette innebærer at en betydelig andel av klimafinansiering går til klimatilpasning, ettersom fattige og sårbare land allerede rammes hardt av klimaendringene.

Dagens klimapolitikk påvirker barn og unge både i dag og i fremtiden, og derfor er det også essensielt at barn og unge får delta og bli lyttet til i de **internasjonale klimaforhandlingene**. Det er særlig viktig at land i det globale sør, og ungdom i det globale sør, får innflytelse i klimaforhandlingene.

4.6 Migrasjon og barn på flukt

Nye migrasjonsmønstre preger både Norge og resten av verden. Mennesker som migrerer må sikres de samme menneskerettighetene som andre borgere. Norge må ratifisere **tilleggsprotokollen til den Europeiske Menneskerettighetskonvensjonen om diskrimineringsvern** og arbeide for at andre medlemsland gjør det samme, og ta en aktiv rolle for at intensjonene i flyktningkonvensjonen blir etterlevd i europeiske land. Dublin-forordningene må endres for å sikre menneskerettighetene til migranter.

Omtrent halvparten av verdens flyktninger er barn, og disse lever i en spesielt sårbar situasjon. Helsetilstand skal ikke være et ekskluderingskriterium i vurdering av asyl. Barn og unge som kommer til Norge må få tilbud om barnehage, utdanning og helsetilbud på lik linje med andre barn og unge. **Enslige mindreårige asylbarn** har samme rett på beskyttelse som andre barn, og det er viktig at omsorgen for disse barna ligger under barnevernet. Praksisen med midlertidig opphold for enslige mindreårige asylbarn er i strid med menneskerettighetene og må opphøre. Ved bruk av alderstester må testene være troverdige og pålitelige og ha bred faglig forankring, for å sikre asylbarnas rettsvern.

Menneskehandel er et grunnleggende samfunnsproblem, som spesielt berører sårbare grupper som flyktninger. Blant annet forsvinner mange asylbarn sporløst. Også her må asylbarns rettsvern likestilles med norske barns rettsvern.

Frivilligheten spiller en viktig rolle i arbeidet med å **integre flyktninger**. Barne- og ungdomsorganisasjonene er viktige inkluderingsarenaer over hele landet. For å realisere flyktnings rett til meningsfull fritid og legge til rette for den unge frivillighetens integreringsarbeid, må myndighetene gjøre det lettere for frivilligheten å få kontakt med unge flyktninger både i mottaks- og bosettingsfasen, og støtte dette arbeidet.

4.7 FNs bærekraftsmål

I 2015 vedtok FN universelle **bærekraftsmål** som et veikart for utvikling i verden fram mot 2030. I arbeidet med bærekraftsmålene har myndighetene en unik mulighet til å inngå partnerskap med ungdom, for å sikre ungdoms deltakelse i implementeringen av bærekraftsmålene. Dagens ungdomsgenerasjon er historiens største, og uten ungdoms eierskap til utvikling, og uten ivaretagelse av ungdoms rettigheter, vil bærekraftsmålene aldri kunne nås.

Myndighetene må legge til rette for **ungdoms deltakelse** i dette arbeidet og opprette en internasjonal støtteordning for ungdoms arbeid med bærekraftsmålene. FN må forplikte seg til å opprette mekanismer for at barn og ungdom kan delta på en meningsfull måte i implementeringen og evalueringen av bærekraftsmålene på lokalt, nasjonalt og internasjonalt nivå.